

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

LETO (año) LI št. 1-4

EL VOCERO DE LA ACCION CULTURAL ESLOVENA

januar-december 2006

DRAGEMU PESNIKU FRANCETU PAPEŽU V SPOMIN OB 10-LETNICI SMRTI

Spremna beseda v knjigi "Dva svetova"
Franceta Papeža (maja 1985)

Pričujoča zbirka je nastala iz avtorjeve razpetosti na dva svetova: slovenskega domovinskega in ameriškega zdomskega. Tudi iz dveh momentov časa: več ali manj bližnje preteklosti ter sedanjosti. Oba svetova in obe časovni stvarnosti se v vsaki pesmi prepletajo in je povsod navzoča slovenska zemlja, ljudje, zgodovina, revolucija in trdo delo za vsakdanji kruh v novem svetu.

Avtor živi iz dveh kultur, in to

ne konfliktivno, ampak sprejemalno, pozitivno. Domovino čuti v vsem duhovnem življenju in prav tako novi svet, ki mu že ni tujina, ampak svet, ki ima svoje vrednote in ki ga je mogoče ljubiti. V ameriški zemlji si je ustvaril svoj pravi dom. In tudi: avtor je iz Bele krajine (zgodnja mladost v Kotu, kjer se za staro hišo svet takoj dvigne v strmo roško pogorje in gozd; nato v Črnomlju) in Belokranjci so hodili na delo po vsej Ameriki. Čustvene vezi ga vežejo z enim in drugim svetom.

Poezija te zbirke ni zatočišče neke subjektivne idealitete, tudi ne le iskanje besedne lepote, metaforičnih zvez ali muzikalne poetične ubranosti. Ta poezija raste iz tal naravne realitike, iz doživetij v konkretnem svetu in v zgodovini. Ustvarjalna praksa je stvarno življenje, obenem pa vedno emotivno in miselno poantirana. Pesniški izraz skuša biti strogo nazoren in nedvoumen, čeprav nenehno prihaja v globljo, včasih celo metafizično ekspresivnost. Takšno nazornost in notranji izrazni red je skušal avtor obdržati v pesnitvi **Fragmenti treh spevov**, ki naj bi bila nek način abstraktne poezije, a jo opravičuje naslov: fragmenti. Nekoliko težji verz v pesmi Čas: "Res, vse je zamena za čas/ in čas je zamena za vse", je prirejen por Heraklitovem "Vse je zamena za ogenj, ogenj je zamena za vse".

Komunikacija, ki jo posredujejo te pesmi, temelji na tradicionalnem prostem verzu. Oblika je odsev notranjega logičnega ritma in čustvene napetosti. Izraz teži v direktno in nadzirano povednost, ki se zdi primerna in potrebna za vsebino - doživljanje vojne in revolucije ter poveljnega zdomstva. Preko vsega se prepletajo lirski zaznave in refleksije. Čeprav pričakujemo pri naši publikli razumevanje za tak način sodobne poezije pred vsem od mladih, se vendar obrača avtor najprej nanje, ki poznajo njegov svet, ki so doživljali grozote revolucije, odhod iz domovine, življenje v taboriščih in leta svobode v novem svetu. Z njimi ni doživljal nikdar bolestrnega domotožja. Pesnikovo življenje, zdravje in ustvarjalnost so bitno odvisni od slovenstva v tem svetu.

PESEM ZAVITA V MARČNO NOČ OB TIHEM OCEANU

Izrózaki na jugu polotoka,
ki tisočletja že se z oceanom
pogovarja.

Čeprav otoki skalnati okrog
poslušajo, enak noven ni dan
ne noč ne zarja

In prav sonce od valov odhaja;
smehljajo se, a malce neveselo
v lesk slovesa,
čeprav bo sonce jutri spet nazaj.
Morda pa marčev mrzab bo prej zavzel
poti v nebesa...

Oh, koliko otočkov se svetlika
rdečkasto - oranžno s skal runenih
z zelenico.

Amagi gora s stez strmi navpik,
čakaje, tudi če bo mrzab leden,
spremljav Daníco.

In zmeraj manj ljudi pomol obdaja.
Obalo lučke kličejo k večerji,
v mir družilen.

Večerni veter zbira vsak vzdihljaj
za jutri; bel galeb v gozdiček mirt
prinaša bilke.

Za zdaj je sómrak, a se v noč spreminja,
v prosojno marčno noč med sliv cvetovi.

Kje si, luna?

Glej, z majhno leščerbo iz srebrnin
počasi stopa k brovi valov
in k mojim strunam.

Lahno se čolni zibljejo ob skalah;
že sanjajo o novih gostih jutri,
v vdanem morju.

Sem tudi jaz ob njih za lip zaspal?
Me znova zdramil morskoga plavut
je psa v obzorju?

Nekakšna jola se s temé približa.
Uslužni veter jo k obali vleče,
k trdni skali.

Kjer bark je davnih moč, kraljevi križ,
blesté številke "petdeset in več"
v noči kristalnih.

Prozoren Duh iz jole stopi k meni.
Ne da bi vprašal ga, se tih priklonim:
"Duh ste SKA - in?"
In nekaj kakor dih razpoložen
se me dotakne.(ona?) (ono?) (on?)
me zre s smehljaji.

"Za koliko se morem zahvaliti,
predragi SKA - in Duh! A kam s to barko?"
poprašujem.

"Po morju v zgodovino, malce v mit.
Naš zdomski rod postal je v mislih star,"
izpoveduje.

"O Duh stvarjenja, Duh srcá mladosti!
Ne veš, da za srcé ni računala?
Sam si priča!

Povrni se, Vseh stvarjanj si krepost.
In veruj, da je Duh nam zaigral
naš svet iz nič!"

Naenkrat rožni slivini cvetovi
na strune padejo in luna žarke
skriva vanje.

Ne vidim več Duhá; je šel domov?
Zajadral raje, zgodovin mornar,
v morjé brez sanje?

Čuj, SKA - in duh me obiskal je: pojem.
Glej, luna v nočni brovi se ustavlja,
se nagiba:
le kaj ugaja ji? Cvetov opoj?
Zasanjam ritem izpod morskih pavk?
Še zdaj ugibam.

Vladimir Kos

Irozaki: rt s številnimi skalnatimi otočki
na polotoku Izu, kaki dve uri z brzim
vlakom južno od Tokia. Februarja in
marca cvetijo tukaj bele in rožnate slive,
drugačne od evropskih.

SKA PRISOTNA V DRŽAVNEM ZBORU V SLOVENIJI

PRISPEVEK SKA IZ ARGENTINE OB VI. VSESLOVENSKEM SREČANJU

PODROČJE KULTURE

Za slovenske izseljence je bil 6. julija letos pomemben dan. V državnem zboru v Ljubljani je bilo VI. Vseslovensko srečanje Slovencev iz zamejstva in po svetu.

Prvi del programa je vseboval podajanje referatov iz različnih področij. Drugi del pa razgovore in debate, ki so se osredotočile na že takrat sprejetem zakonu o Slovincih, ki živijo v zamejstvu in po svetu.

Na področju kulture so bile objavljene tri organizacije, med njimi Slovenska kulturna akcija.

Ker se nihče od članov iz Argentine ni mogel udeležiti tega srečanja, je SKA pooblastila našo zvesto in aktivno članico v Sloveniji prof. Pavlinko Kocmur, da nas je predstavljala in prebrala naš prispevek ter sodelovala pri razgovorih. To nalogo je radevolje sprejela in jo odlično izpolnila.

Prispevek SKA iz Argentine so sestavili odborniki naše organizacije. Moramo pa poudariti zanimive prispevke dr. Andreja Finka, prof. Miriam Oblak, pesnika Toneta Rodete in prof. Martina Sušnika.

Tekst, ki smo ga poslali, je bil sledeči:

»Že od konca XIX. stoletja je slovenski narod izstopal med drugimi narodi po visoki izobrazbi svojih celo najpreprostejših članov. Zaradi težkih, krutih in usodnih dogodkov, ki so jih Slovenci doživljali ob koncu druge svetovne vojne, se je pomemben del naroda podal v begunstvo. Ko se tem beguncem še niso posušile grenke solze ob tragediji slovenskega holokavsta, so zvesti odgovornosti do narodne kulture in preživetja že ustanavljali prve šole, pevske zборе in društva. Kmalu so imeli svoja glasila, gledališča, likovne razstave, koncerte in predavanja.

Po dveh letih taboriščnega življenja so se začeli razseljevati preko oceanov, širom sveta, a domovino so nesli seboj, v srcih in žilah, v glavah in mišicah. Kot je zapisal tedaj naš vrhunski kulturnik Ruda Jurčec, »smo spoznali, da nismo naplavina poraza. Ponesli smo v svet grobove s koreninami, ki jih tudi smrt ne more uničiti... Odšli smo v svet, a ne v tujino...«

Argentina je bila ena izmed dežel, v katero se je preselilo pretežno število slovenskih beguncev. Med temi je izstopala skupina intelektualcev in umetnikov blestečega profila, ki so leta 1954 ustanovili društvo, ki so ga poimenovali Slovenska kulturna akcija. Ona je predstavljala pravi izbruh slovenske kulture v tujem svetu v drugi polovici prejšnjega stoletja, kar bo zaznamovano v naši zgodovini kot enkratni pojav veličine duha in zvestobe slovenskemu narodu in njegovim kulturnim vrednotam. Iz leta v leto je pridobivala nove ustvarjalne člane iz najrazličnejših kra-

jev sveta: od Kanade do Japonske, od Francije do Venezuele. Organizacija se je zasidrala v slovenstvu in slovenski tradiciji, a je bila odprta v svet univerzalne kulture in vseh slovenskih ustvarjalcev ne glede na kraj bivanja.

Glavni namen SKA, kot so si ga zamislili ustanovitelji in ki je vsak dan bolj aktualen, potreben in bogat, je: Pospeševanje slovenske kulture ob skrbi za duhovno vraščanje slovenstva v ostalo kulturnost človeštva. Konkretno se ta namen izvršuje s pobudo delovanja kulturnih delavcev, s posredovanjem slovenskih in splošno kulturnih vrednot, z raziskavo temeljev slovenske narodne samobitnosti in s širjenjem in uveljavljanjem slovenske kulture v svetu ter s pospeševanjem stikov s slovenskimi in drugorodnimi kulturnimi delavci.

Vse delovanje SKA je bilo prepojeno s hrepenenjem po osamosvojitvi in vrnitvi demokracije v matično Slovenijo in z vzpostavitvijo sproščene, svobodne in močne stikov z njenimi institucijami in kulturniki.

Pred petnajstimi leti je zasijalo sonce svobode in samostojnosti in kulturni led se je začel taliti. Iz domovine so začeli prihajati prvi znaki odprtosti, prvi stiki in sodelovanja, kvalitetni obiski, kar je izboljšalo medsebojna spoznavanja brez predsodkov: obogatili smo se medsebojno.

Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih mej, izglasovan aprila 2006, je čudovita in dolgo pričakovana legalna in etična poteza s strani slovenskih oblasti do zamejske in zdomske problematike.

Vsi zakoni so izboljšljivi in s časom se tudi pojavijo nove potrebe in zahteve, ki se izpolnjujejo in pojasnjujejo z ustrežno reglamentacijo. Izglasovani zakon je prav dobro, vestno, odgovorno, natančno in sodobno sestavljen. V duhu izglasovanega zakona, z izhodišča naših ciljev kot kulturna organizacija in s perspektivo v bodočnost slovenske kulture v zdomstvu, predlagamo sledeče spremembe in dodatke:

- v 6. členu v prvi točki, kjer se definira skupni slovenski kulturni prostor, ne moremo mimo resne opombe, da besedilo te točke ignorira in izključuje zdomce. Posebno to občutimo tukaj v Argentini, kjer se je v drugi polovici prejšnjega stoletja med nami uveljavil koncept »Slovenija v svetu«, ki vsebuje univerzalnost slovenstva ne glede na meje matične domovine. Od trenutka, ko smo zapustili domovino in dokler bodo živele naše skupnosti, se čutimo del Slovenije. Zato predlagamo tekst tega 6. člena izpopolnjen na sledeč način: (1) Območja sosednjih

RODIL SE JE ODREŠENIK SVETA

Naj božje Dete blagoslovi božično doživetje in bogato obnovi življenje v letu 2007! To želi Slovenska kulturna akcija vsem Slovincem v Argentini, domovini in po svetu.

ZAHVALA

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

se ob proslavi 51. slovenskega dne in zlatega jubileja Našega doma San Justo zahvaljuje Domu za ponudbo in izdelavo lepega »štanta« naše organizacije. Pravtako pa se zahvaljuje Andrejki Dolinar Hrovat in Ivanu Hrovatu za okras naše stojnice ter sodelujočim pri prodaji knjig in sprejemu obiskovalcev: Damjanu Ahlinu, Mari Črnak Sánchez in prof. Vinku Rodetu.

držav, kjer prebiva avtohtona slovenska narodna skupnost, ter slovenski izseljenci po svetu, povezani v društvih in organizacijah, in Republika Slovenija tvorijo skupni slovenski kulturni prostor.

- V 10. členu predlagamo dodatek: Republika Slovenija omogoča in pospešuje vključevanje zamejskih Slovencev in Slovencev po svetu v družbeno in politično življenje matičnega naroda.
- V 11. členu predlagamo dodatek: Republika Slovenija podpira celovitost, subjektiviteto in avtonomnost avtohtone slovenske skupnosti v sosednjih državah in spoštuje organizirane oblike enotnega predstavnštva posamezne skupnosti, prav tako kot predstavnštev organiziranih slovenskih zdonskih skupnosti širom sveta.
- V 32. členu, ki govori o ohranjanju slovenskega jezika in izobraževanju, bi v točki 1) 4) predlagali dopolnilo: Zagotavlja dodatno strokovno in jezikovno izpopolnjevanje učiteljev in vzgojiteljev, ki delujejo na slovenskih oziroma dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodih v zamejstvu in po svetu ter štipendije za udeležbo zamejskih in izseljenskih otrok, ... (itd).
- V 75. členu poglavja o repatriaciji, bi predlagali dodatek, kjer naj bi se bolj jasno opredelil pojem »spodbude«, ki naj bi jo izvajala Republika Slovenija z ozirom na repatriacijo.

ZATEM PREDLAGAMO ŠE NEKAJ KONKRETNIH DOLOČB, S KATERIMI BI LAHKO IZPOPOLNILI IZVAJANJE ZAKONA:

- Možnost podeljevanja štipendij na univerzah ali drugih ustreznih ustanovah, za izpopolnjevanje pesnikov in pisateljev slovenskega rodu iz zamejstva in po svetu v slovenščini in literaturi. Podobno tudi za zgodovinarje, znanstvenike, sociologe itd.
- Obiski iz matične domovine pisateljev, pesnikov, dramaturgov itd. Izbira naj bi se določevala sporazumno z ustanovami ali organizacijami, ki so jih zaprosili.
- Organiziranje tečajev, ki naj bi jih vodili strokovnjaki iz Slovenije (n. pr. v dramaturgiji, arhivarstvu, umetnostni kritiki, folklori, časnikarstvu itd.)
- Srečanje kulturnikov in umetnikov slovenskega pokolenja iz vsega sveta v Sloveniji v okviru določenih tečajev.
- Podpora pri tiskanju in založništvu knjig pesnikov, pisateljev in znanstvenikov iz zamejstva in zdomstva v Sloveniji. Potrebno bi bilo vzeti v poštev primere, če so knjige napisane v tujem jeziku (prevod in tiskanje).
- Pomoč pri vzdrževanju kulturnih ustanov, katerih stroški presegajo zmogljivost v nekaterih državah (pisarniška moč, najemnina pisarne, stroški za medijske oglase kulturnih prireditev, poštnine itd.)
- Posredovanje nekaterih pripomočkov kot kasete, zgoščenke in filmi, moderni prevodi svetovnih klasikov, ki bi služili za posodobljenje kulturnih predstav, dramaturgije, folklore in koncertov.

Za zaključek Slovenska kulturna akcija izreka iskreno hvaležnost za vse, kar je Republika Slovenija dosedaj že naredila za podporo pri različnih kulturnih programih. Obenem pa trdno upamo in zaupamo v dialog, odprtost in pripravljenost za sodelovanje pri graditvi skupnega slovenskega prostora. Imejmo stalno pred očmi, da skupno z matično domovino vzgajamo slovenske rodove, ki bodo pred vsem svetom ponosni, da so slovenski državljani, pa čeprav hkrati srčno vezani na državo, v kateri živijo.

Jubileji

BRANKO REBOZOV
80 - LETNIK

Branko Rebozov se je rodil v Sevnici leta 1926, kjer je opravil prva šolska leta. Šesti in sedmi razred je naredil pri salezijancih v Deškem vzgajališču na Selu pri Ljubljani. Gimnazijo je obiskoval v Murski Soboti in na Rakovniku pri Ljubljani. Ko je Italija kapitulirala, so ga prisilno mobilizirali partizani; po dveh mesecih je od tam pobegnil in se pridružil domobrancem januarja 1944. Ob koncu vojne se je umaknil na Koroško, kjer je živel krajši čas v Spittalau; od tam je odšel v Italijo in se končno leta 1948 izselil v Argentino.

Poklicne dolžnosti v novem svetu so mu preprečevale, da bi se posvetil pretežno literarnemu ustvarjanju, kakor si je globoko želel. Svoje poezije je objavljaval v Meddobju, Vestniku in Taboru. Poleg literarnega ustvarjanja pa se je posvetil zadnja leta pretežno prevajanju iz španščine v slovenski jezik, predvsem mlajših argentinskih Slovencev (Erike Poglajen, Gregorja Papeža).

Z velikim zanimanjem in sodelovanjem spremlja delo Slovenske kulturne akcije ter spodbuja mlajše literate k ustvarjanju. Ima tudi dobre prijateljske stike z dr. Rozino Švent, ki kot bibliotekarka Narodne in Univerzitetne knjižnice skrbi za hranjenje zdonske literature.

Našemu požrtvovalnemu članu, vedno polnemu energije pri bodritvi novih literarnih talentov in z delom organizacije želimo še mnogo uspehov in poetičnih daril kot avtor in kot prevajalec!

ARH. MARIJAN EILETZ

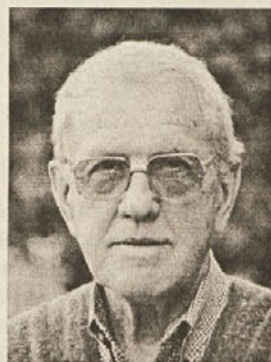
80-LETNIK

Vsi tisti, ki na en način ali drug sodelujemo v slovenski skupnosti, poznamo arh. Marjana Eiletza. V vseh teh letih zdomstva je sodeloval v najrazličnejših organizacijah, kjerkoli je čutil, da ga potrebujejo, je brez pomisleka bil na razpolago za delo in sodelovanje. Nedvomno mu je pa najbolj ležala pri srcu Slovenska kulturna akcija, za katero je pomenil gibalo, vzpodbudo in zagon, še prav posebej v obdobju desetih let, ko je bil predsednik naše organizacije.

8. aprila 2006 je izpolnil 80 let plodnega življenja.

Vsem je še v spominu aktivnost, ki ga je označevala kot člana pri Slovenskem katoliškem starešinstvu, kateremu je bil od leta 1982 do 1988 tudi predsednik.

Takoj ko je diplomiral, je postal član SKA v gledališkem odseku, kjer se je udejstvoval kot scenograf ter oblikovalec knjig in revij. Na povabilo pok. Ladislava Lenčka pa je stopil v odbor organizacije leta 1969. Po odhodu predsednika prof. Andrej Rota je prevzel predsedništvo SKA. Na tem mestu je vztrajal in ustvarjal eno desetletje in dal poseben pečat temu bohotnemu in spreminjajočemu obdobju.

Za 40-letnico Slovenske kulturne akcije je arh. Marjan Eiletz organiziral in izpeljal proslavitev naše ustanove v Cankarjevem domu v Ljubljani. Leta 1997 je bila po njegovi zaslugi naša organizacija prisotna na Evropskem mesecu kulture v Ljubljani.

Leta 2001 je organiziral v Buenos Airesu tečaj za gledališko umetnost, katerega je vodil pesnik in igralec Tone Kuntner. Bil je urednik knjige o našem gorništvu *V kraljestvu kondorjev*, kar je pomenilo ogromno delo, a on se ga je lotil kot znak prijateljstva in zvestobe pokojnemu bariloškemu prijatelju dr. Vojku Arku.

Uredil je tudi oba Zbornika SKA: za 40. in 50. obletnico življenja naše organizacije.

Kot pisatelj stalno sodeluje v Meddobju in Glasu. Napisal je spominsko knjigo *Moje domobranstvo in pregnanstvo*. Vsi pričakujemo drugi del teh zanimivih spominov.

V Sloveniji je podal vrsto intervjujev za razne kulturne revije, ki so vedno prodorni, originalni in svetovljanski.

V svojem profesionalnem delu je tudi izredno uspešen. Morda so nam bolj poznane arhitektonske stvaritve v naši skupnosti: Slovenske hiša s kapelo v Buenos Airesu, Slomškov dom, Slovenski dom San Martin, Rožmanov dom itd.

Vse to delo je vidno, koliko pa je nevidnih žrtev, skrbi, prizadevanj in dela pa vesta le Bog in on. Slovenska kulturna akcija in vsa skupnost mu hvaležno želita še na mnoga zdrava in ustvarjalna leta, te želje pa tudi veljajo njegovi soprogi Pavči, ki mu je zvesto ob strani s svojim optimizmom in razumevanjem!

PATER DR. ALOJZIJ KUKOVICA 80-LETNIK

Ob praznovanju tega visokega jubileja našega dogoletnega člana, vztrajnega in plodovitega pisatelja številnih članov in tehtnih predavanj s teološkega in filozofskega odseka SKA, se mu je predsednica SKA zahvalila na proslavi, ki jo je organiziral **Slovenski dom na Pristavi** svojemu župniku v nedeljo 2. julija 2006 s sledečimi besedami:

»Dragi pater dr. Alojzij Kukovica!

Ob praznovanju vaših 80 let vztrajnega in plodovitega življenja se Vam Slovenska kulturna akcija zahvaljuje za vse dobro, ki ste prispevali k naši organizaciji. Ste naš dolgoletni član teološkega in filozofskega odseka, kateremu ste tudi nekaj let predsedovali. Vedno ste bili na razpolago za pisanje člankov s področja, katerega ste odlično obvladovali, v našo revijo Meddobje. Nikoli niste odrekli naši prošnji za predavanja o perečih in važnih temah iz filozofije, teologije ali moralke. Obogatili ste nas s posebnim prijemom globokih in sodobnih tem, predstavljenih na preprost in jasen način.

Za vse to požrtvovalno delo, narejeno z veliko ljubeznijo, se Vam iskreno zahvaljujemo.

Želimo Vam, naj Vas Bog stalno spremlja pri vašem delu, naj vam podeli zdravilje in notranje zadovoljstvo, ki je sad izpolnjenih dolžnosti in iskrenih prizadevaj.

V nedeljo 9. julija pa so mu farani iz **Našega doma v San Justo** pripravili zahvalno prireditev. Na tej proslavi za 80. jubilej je spregovorila **Irena Urbančič Poglajen** z govorom, ki ga deloma tukaj objavljamo, saj najbolje prikaže življensko pot našega zvestega člana.

»Bogu hvala za dar življenja«. Te besede izražajo vso ljubezen, veselje in hvaležnost, ki čutimo vsi tukaj zbrani, ob Vašem visokem jubileju.

Bog, ki je vir življenja, Vas je postavil v krog številne Kukovičeve družine, v kateri ste se rodili kot osmi od šestnajstih otrok. Od teh je dorastlo deset fantov in eno dekle, pet pa je umrlo še majhnih. Desetemu fantu je bil celo kralj Peter krstni boter.

V fari Devica Marija v Polju ste zagledali luč sveta 22. junija 1926. leta. Po končani ljudski šoli se je družina preselila v Cekinov grad v Šiški, kjer je sedaj muzej. Vi ste pa kmalu morali zapustiti toplo družinsko ognjišče in doraščali ste v zavodu, kjer ste gimnazijske študije dokončali v Škofijski klasični gimnaziji in v klasični gimnaziji v Ljubljani. Po izbruhu vojne ste se takoj uvrstili v domobranske vrste in privatno naredili maturo. Leta 1945 ste vstopili v Ljubljansko semenišče, ki pa je bilo zadnje mesece vojne zaprto. Iz Slovenije ste se umaknili z domobransko vojsko na Vetrinjsko polje.

V Vaši družini je bilo kar šest domobrancev, eden pa je bil v njihovi civilni službi. Od teh sedmih bratov so bili štirje kruto umorjeni. Ker so Vašo družino zasledovali, so morali Vaši starši z mlajšimi sinovi in hčerko bežati pred komunističnim terorjem, najprej na Koroško, potem pa jih je pot privedla v daljni in zelo revni Ekvador.

V Pragli pri Padovi, pa je začelo delovati begunsko semenišče in ko ste vstopili vanj, ste bili ves čas v bogoslovju in se z njimi preselili v Argentino, kamor Vas je ladja pripeljala 1. aprila 1948.

Tu je begunsko semenišče nekaj let delovalo v San Luisu in tukaj ste 19. marca 1951 objeli Vaš duhovniški poklic in ga kronali z mašniškim posvečenjem. Obdani z veliko ljubeznijo slovenskih rojakov v Mendozi ste peli novo mašo, medtem ko so Vas Vaši starši in še živenci bratje ter sestra le duhovno spremljali iz daljnega Ekvadorja. Po dobroti mendoških vernikov ste jih kasneje obiskali in zanje ponovili novo mašo. Vaša je zasluga, da se je družina preselila iz hude revščine v Argentino, kjer je umrl Vas oče, mama pa je zadnja leta preživela v Kanadi, kjer sedaj živijo še trije Vaši bratje in sestra Cveta.

Ko se je slovensko semenišče preselilo v Adrogué, ste postali prefekt dijaškega zavoda in po smrti dr. Odarja tudi profesor za cerkveno pravo v bogoslovju. Leta 1957 ste vstopili k jezuitom in za pet let odšli v Evropo, kjer ste naredili noviciat in ostale stopnje jezuitske vzgoje. V Rimu ste dokončali doktorat iz cerkvenega prava in se vrnili v Argentino, ki Vam je postala nova domovina in kjer že vsa leta zvesto izpolnjujete svoje duhovniško poslanstvo.

Na jezuitski fakulteti v San Miguelu ste dolga leta učili cerkveno pravo in moralno teologijo, nato pa prevzeli službo narodnega direktorja Apostolada molitve in urednika Glasnika presvetega Srca Jezusovega. Dolga leta ste pomagali kot odbovatelj za zakonske zaveze na cerkvenem sodišču v Buenos Airesu. Več let ste bili tudi predstojnik jezuitskega reda v velikem Buenos Airesu. Kot zavzetega pobudnika in širitelja pobožnosti k Usmiljenemu Jezusu tu v Argentini Vas še posebno odlikuje ljubezen do bolnikov, mladine in duševno trpečih, saj tem posvečate največjo skrb in zanimanje.

Ves čas ste pa bili tesno povezani s slovensko skupnostjo in pomagali v slovenskem dušnem pastirstvu. Še posebno znani ste po vodstvu tolikih duhovnih vaj, ki so bile množično obiskane, predavanja, posvetovanja in nešteto prispevkov v Duhovnem življenju ter Oznanilu. Zadnja leta ste tudi vicedelegat slovenskega dušnega pastirstva. Pred osmimi leti ste prevzeli dušnopastirsko skrb za pristavsko skupnost, že več kot eno leto pa tudi v sanhuškem središču.

Pet let je že poteklo, odkar ste slovesno praznovali v naši skupnosti zlati jubilej mašništva, pa tudi v Kanadi, obdan z ljubeznijo Vaše velike družine in potem še v Sloveniji, katero ste obiskali po 57 letih.

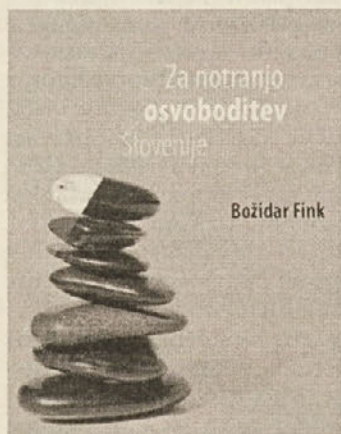
Marca meseca ste torej obhajali že 55 let Vaše predaje Bogu, tedaj v težkem bolezenskem stanju.

Bogato v delih in v ljubezni je vse Vaše življenje. Naj Vam Bog podeli svoj blagoslov ter ljubeče vodi vse Vaše dni!

Knjige

Božidar Fink

ZA NOTRANJO OSVOBODITEV SLOVENIJE

Pod tem naslovom je letos izšla v Sloveniji knjiga, katere avtor je naš član Božidar Fink. Knjiga vsebuje izbor člankov, govorov in intervjujev tega aktivnega člana slovenske skupnosti v Argentini in prvega odpravnika poslov v Argentini pod demokratsko slovensko vlado.

Knjiga ima nad 150 strani bogate vsebine. Knjigo je izdala, zalo-

žila in tiskala Mohorjeva družba v Celovcu in spada med izdaje Mohorjeve založbe Celovec – Ljubljana – Dunaj – leto 2006. Oblikovanje ovitka v simboličnem stilu je delo ilab. at. Tehtno spremno besedilo pa je napisal **Jože Dežman**. Na notranji strani ovitkov je najprej sinteza vsebine; na zadnji notranji strani je kratak avtorjev življenjepis; na zunanji strani teh platnic je neke vrste zaključek, ki se dobesedno glasi: »Spisi Božidarja Finka sami po sebi pričajo o korakih zadnjih let na dosledni in premočrtni osebni poti. Pred nami je zbornik prispevkov k izročilu velike zvestobe. Zvestobe, iz katere je mnogo žrtev totalitarizmov 20. stoletja črpalo moč preživetja. Zvestobe, s katero so preživele rasistično diskriminacijo, partijsko avangardno sovraštvo, vsa nasilja totalitarnega državnega terorizma... Vse te življenjske oropanosti, prikrajšanosti in prizadetosti so s svojo zvestobo presegle. Z zvestobo krščanski vesti, z ljubeznijo do stvarstva in sočloveka«.

Knjiga je bila uradno predstavljena v Ljubljani. Predstavil jo je zvesti prijatelj in podpornik naše organizacije **dr. Jože Bernik**.

Slovenci v Argentini smo mnogokrat poslušali govore in predavanja Božidarja Finka, ki so bili vedno jasni, globoki, dobro osnovani in so kazali na odlično informacijo in posodobjenost. Od izdanih tekstov najstarejša sta iz leta 1987 zadnji pa iz leta 2005. Mnogo tekstov je bilo objavljenih v slovenskih revijah in časopisih v Sloveniji in zato morda za marsikoga še ne prebranih. V tematikah se prepletajo zgodovina, sociologija, etika in globoko poznanje prava in legalnih predpisov, sodnijskih postopkov itd.

Knjiga je zanimiva, lahkega branja, jasna in obravnava pereča vprašanja v zvezi z bodočnostjo Slovenije in celotne slovenske družbe.

ZBRANA DELA ZORKA SIMČIČA

Pri Celjski Mohorjevi so ob 85-letnici pisatelja, dramatika in esejista **Zorka Simčiča** izdali njegovi deli **Črni tekač** in **Skozi razpetosti**. »Simčič ima nos za kakovost«, je na današnji predstavitvi knjig dejal direktor družbe **Jože Faganel**, ki je avtorju čestital ob jubileju in izrazil željo, da bi se uresničile besede Mitje Čandra, ki je v spremni besedi k delu **Črni tekač** zapisal, da Simčič še zdaleč ni izrekel zadnje besede in da morda tisto odločilno šele pride.

Simčiča bi na podlagi njegovega celotnega opusa po Čandrovih besedah lahko imenovali klasik slovenske moderne literature. Je netipičen intelektualca za slovenski prostor, odprt za novosti, poln širine in topline.

Knjiga **Črni tekač** je predelana in dopolnjena verzija dela **Odhojene stopinje** iz leta 1993 in dopolnjuje roman **Človek na obeh straneh stene**, ki je Simčičevo najbolj prepoznavno delo.

V knjigi **Črni tekač** so zbrana besedila, ki so nastala v obdobju od druge polovice 40. let, ko je avtor odšel v eksil v Argentino, do konca 60. let. Prvi del tvorijo novele iz tistega časa, ki so po Čanderjevem mnenju aktualne tudi v današnjem času, saj se avtor v njih med drugim spopade s prodorom kapitalizma in njegovo ravnodušnostjo do individualne človeške usode. V drugem delu so zbrani esejistični in publicistični teksti.

Knjiga **Skozi razpetosti** je nastala med letoma 1996 in 2006 in je literarno vezana na Simčičev odhod iz Argentine in njegov prihod v Ljubljano. V prvem delu so zbrane kratke novele, drugi del tvorijo Simčičeva razmišljanja, v tretjem delu pa so zbrani kratki dnevniški zapisi, v katerih se kaže Simčičeva živahnost, je povedal avtor spremne besede **France Pibernik**.

»Simčič je svetovljan, ki je v svojih delih z drugega zornega kota opozoril na bistvene težave slovenske družbe. Vse, kar povemo o Simčiču, je manj, kot je Simčič sam«, je še dejal **Pibernik**.

Zorko Simčič se je rodil 19. novembra 1921 v Mariboru. Že kot dijak je sodeloval pri različnih mladinskih listih. Leta 1943 je napisal roman **Prebujenje**, za katerega je prejel **Finžgarjevo nagrado mesta Ljubljana**. Pozneje je sodeloval pri številnih časopisih, revijah in zbornikih, med drugim pri **Domu in svetu**, **Slovenskem domu**, **Obisku** in **Zimski pomoči**.

Leta 1945 se je umaknil na avstrijsko Koroško, od tam pa je šel v Trst, kjer je delal pri slovenskem radiu. V Sloveniji je bilo v tistem času njegovo celotno delo uvrščeno na Seznam prepovedanih knjig. Ker je kršil kulturni molk mu je bilo odvzeto jugoslovansko državljanstvo. Leta 1948 se je skupaj s 6000 slovenskimi političnimi izseljenci in intelektualci preselil v Argentino, kjer je živel do leta 1994, ko se je z družino preselil v Ljubljano.

Simčič se lahko pohvali z izjemnim ustvarjalnim opusom. Poleg leposlovja je pisal tudi gledališke tekste, humoreske, radijske igre, satire in epigrame. Slovensko bralstvo ga bo lahko поблиžje spoznalo preko izbora del, ki ga ob njegovi obletnici pripravljajo pri Celjski Mohorjevi.

Dr. Silvin Eiletz

SKRIVNOST KOMINTERNE

Meseca novembra so v Ljubljani predstavili knjigo člana SKA **dr. Silvina Eiletza**, ki živi na Dunaju. Ta nova avtorjeva publikacija nosi ime »**Skrivnost Kominterne**«. Knjiga je izšla v Mohorjevi založbi v Celovcu. Ovitek knjige pa je izoblikoval **Miro Pečar**. Naslov publikacije je dovolj jasen, da si lahko predstavljamo splošno tematiko knjige, ki nam na 253 straneh razlaga delovanje in ozadje Kominterne.

Seveda se je avtor lotil tako zahtevnega dela, ker je imel dostop do neštetič člankov, dokumentov in drugih dokazov, ki nam razkrinkujejo tajne podobe te strašne in temne organizacije.

Knjiga je bila predstavljena v najvažnejših slovenskih mestih, med drugimi **Maribor** in **Koper**.

Spričo zanimanja, ki ga kaže slovenska javnost za odkrivanje bližnje preteklosti, je pričakovati, da se bo mnogo bralcev zanimalo za to knjigo.

PO BRANJU NOKTURNA ZA PRIMORSKO

Kaj vse se je že napisalo o tem s kresnikom nagrajenem romanu! Alojz Rebula ga je sam definiral. Kot skrbni jezikoslovec je izbral glagol med skoraj pozabljenimi in zastarelimi besedami in mu dal nov blišč. Namenoma ga je izpostavil, da ne bi nihče preslišal, da je to knjiga, ki pledira za Kristusa.

Romana ne morem kritično oceniti. To je privilegij tistih, ki so si z učenjem priborili znanja in avtoriteto, da pravilno analizirajo tkivo, ki ga sestavlja. Moj stik je drugačen. Pod vplivom vtisov pa tudi realen. Knjigi sem se približala s čutili, s čustvi in z razumom.

Bralec se počuti kot zlatokop, ko naleti na iskano rudnino, ki se je oblikovala preko milijonov let, spet drugič pa kot občudovalec, ki ga je prešinil blišč brušenega dragulja.

Vsebinska romana in stil, ki ga je za to delo izbral avtor, se dopolnjujeta v enkratni literarni umetnini. Pisatelj velikodušno izroča, kar je vzkliklo v njegovi ustvarjalni sili. Ob drugih romanih kar pričakuješ, da bi prebral konec, da bi zvedel vse o zgodbi. Pri Nokturnu pa je drugače. Ne iščeš konca, se ga nekako bojiš, kar nočeš, da bi prišel na zadnji list.

Vsak stavek je skrbno postavljen. Na vsaki strani poezija. Nobeno pretiravanje. Natančno izbrani stavki, uvedeni naravno neprisiljeno v kontekst vsakdanjosti. Iz same slasti bi jih znova prebral, kot da bi se bal da bi ušel trenutek intimne bližine z lepoto.

"Načuditi se tem hribom, temu nebu: to!"

Ne moreš mimo iti, ne da bi se ustavil, ko zagledaš opis tankov, ki so "z jezikom svojih kupol oblikovali novorojeno listje bukev, visečih proti cesti", niti izpustiti odtenka "ženske občutljivosti za vse tekstilno", ne vonja "hišne preteklosti".

Od "preskakujočih kosov nebesnih sinjin med vejami" pa odseva hrepenenje po prostosti.

Širša predstavitev glavnega junaka, mladega kaplana Florjana Burnika, je šele po več kot štiridesetih straneh. Na zanimiv novinarski način se razvija med pogovorom z urednikom nekega nemškega časopisa dr. Gerlichom, važno osebo tega romana.

Zanimivi so opisi v obliki vprašanj (str. 31). Tudi čisto pogovorni izrazi so dobili svoj prostor (viš, hec). Romanu ne manjka trenutkov napetosti.

Kakor gospod Gildo, konfiriran duhovnik in pravi domoljub, ki ga je Florjan občudoval, Rebula goji svoj literarni vrt. Z vnemo sadi besede, ki bi bile najbolj ustrezne v tej ali oni gredici stavkov.

Opis vrta! Iznajdljiv! Presenetljiva je navedba povrtin po abecednem redu. V romanu zasledimo besedne filigrane, pa tudi slike vojnih grozot. "Poplave prsi in trebuhov, v vsem tistem kaos mesa ..."

Iznajdljive prispodobе "s skale svoje resnice" in harmonične kontinuitete iz stavka v stavek.

"Ob slovesu je rekel Florjanu: Bogu bodi hvala, da ste me našli. Ko bi bili prišli uro pozneje, me ne bi.

Bil bi zunaj, v Astronomskem observatoriju, kamor se je odpravil."

Dругih primerov ne manjka ...

"Župnik ste?"

"Želite, če sem?"

Neobičajna skladnja stavkov presenetljivo povprečnega bralca: "V bivalnici se je Leja pustila sezuti gozdarje in se poleči na peč."

V roman vstopajo sodobne realne osebnosti: Ukmar, Vodopivec, Sedej, Šček, Terezija Neumann - poklon avtorja markantnim ljudem. Citati v latinščini (in drugih jezikih) pustijo v romanu Rebulov profesorski pečat.

Še za te, ki jim gre odprt izhod, je prostor. Njih fantazija ima svoboden polet do dokončne Lejine usode.

Izvrsten roman. Lepo urejen, a ne omejen kot v škatlici. Povzet iz resnične usode slovenskega primorskega duhovnika ki je živel za Cerkev in za slovenstvo, "v enem samem zaletu proti Pristnemu in Večnemu".

... Nokturno zazveni, in prebujajo nepopisne vzgibe k lepoti.

O pomanjkljivostih ki jih ima roman - kot vsako drugo človeško delo - pa naj spregovorijo strokovnjaki.

Knjiga je pot in izziv za iskanje resnice o naši predvojni in povojni preteklosti, pa tudi resen pomislek o demonizaciji Cerkve, ki še danes obstaja v Sloveniji.

Mara Črnak

Odmevi iz Tokija

Odlomki pisma, ki ga je poslal naš prijatelj iz Daljnega vzhoda

Tokyo, 27. marca 2006

»Iskren Boglonaj za prijazno pismo od 20. marca t. l. - razveselili ste me. Sicer se osebno ne poznavam, a iz Vašega pisma diha prijateljstvo, ki je nekoč povezovalo vse nas okrog SKA, čeprav se jaz z njimi večinoma nisem osebno poznal.

Lani oktobra so me povabili v Trst - zdaj že nekaj let hodim septembra in oktobra predavat v Ljubljano na povabilo ljubljanske univerze (tema: »Zgodovina verovanja Japoncev, s posebnim ozirom na šiu-to«). Šele ko mi je pokomunistična slovenska oblast (kot sem slišal, nerada) vrnila potni list, po skoraj 50 letih, sem bil povabljen na tovrstna predavanja.

Veseli me, da SKA nadaljuje tako mogočno (»mogočno« vsaj z vidika japonskega oceana, v katerem živim in v katerem nočem izginiti) svoje delovanje. Čestitam iz srca!

Aprila letos bo potekal občni zbor SKA, če smem ponuditi misel: kaj ko bi Medd imel vsakokrat le toliko strani, ki mu jih omogočajo kvalitetni prispevki? Če sta samo dva, pa naj bo le na straneh, ki nosijo ta dva članka. Tako lahko redno izhaja, a ne nujno na po številu določenih straneh. Še nekaj: Ali obstaja v Buenos Airesu tečaj za slovenščino? Tečaj bi lahko tudi tako imenovali: »Tečaj za lepo slovenščino«. Sicer pa je glavno, da SKA nadaljuje! V ta namen tudi molim in se zatekam k zaščitniku katoliških umetnikov, posebno ustvarjalcev besede.

Prisrčen pozdrav! Vdani Vladimir Kos

Tokyo, 8. 6. 2006.

Spoštovana gospa Cukjati!

Iskren Boglonaj za Vaše ljubeznivo pismo od 22. 5. t. l. - tembolj dragoceno, ker prihaja od tako daleč in ker je polno zdravega optimizma. Morda še ni prepozno, ustvariti slovenski srednješolski tečaj Rav. M. Bajuka - v dveh kategorijah: v temeljni (kakorkoli jo že imenujete) in napredni za lepo slovenščino; tisti z odličnimi ocenami v temeljni kategoriji bi bili povabljeni v nadaljno višjo kategorijo.

Čestitam k pobudi srečanja pisateljev in pesnikov, rojenih v Argentini. Ugotovili boste, kaj si želijo, a ne dajte se »nivelizirati« v današnji dobi, ki se izogiba osebni odločitvi in raje prevzame, »kaj večina želi...«

O zadnji številki Meddobja Vam še nisem ničesar napisal. Najpreje zunanji podobi: krasna je! Mizeritov »gozdlič je že zelen« je trezen, a nakazuje pot v bodočnost SKA: »Kaj še lahko edinstvenega, samo našega, . . . prispjevamo«. Poezija je lepa! K monumentalnemu Novakovem sonetu bi pripomnil le to, da - vsaj za moje uho - ritem tu in tam ne ostane isti, kar vpliva ovirajoče. (...) Rodetov potopis je enkratno, čeprav bi si ob njem želel še bolj pisanega razodetja čudovitih pokrajin; in še nekaj: tu in tam v oklepaju slovensko besedo za špansko na pr. na str. 9 »cañita dulce de Tucuman« o njej. . . kakšna? kakau?(. . .) Potopis je odličen uvod v argentinsko španščino in zato še posebej zanimiv!

Odličen doprinos k razumevanju Južne Amerike je Finkov esej o »Vplivih kulture na probleme Latinske Amerike.« Vombergarjevo »Močvirje II« je močnejši od »Močvirje I« - le zakaj? -

Spominjam se, da sem dostikrat - posebno v pismih Simčiču, Jeločniku, Papežu rabil izraz »Republika duhov« - ali sem ga jaz iznašel? Ne vem več, ne spominjam se podrobnosti.

Prisrčen pozdrav!

Vdani Vladimir Kos

POMEMBEN ZGODOVINSKI PRISPEVEK

V žaložbi **Studia Slovenica** je izšla knjiga **Janeza Arneža** z naslovom **Ciril Žebot in njegov politični nastop**. Delo je obširen prikaz neutrudljive prizadevnosti človeka, ki ga je vse od študentovskih let do smrti priganjala želja k dejavnosti za dobro slovenstva.

Knjiga ni monografsko slikanje celotne Žebotove osebnosti, ampak razgrinja predvsem politično prizadevanje tega člana skupine Ehrlichovega kroga. Še manj je to hvalilen ali obramben spis, saj se avtor v njem ne izogiba tudi lastnim kritičnim pripombam. Na 515 straneh najdemo marveč prikaz splošnjega političnega vrvenja vse od začetkov stražarskega gibanja, nato v revolucijski dobi v domovini in še daleč v sedemdesetih letih v emigraciji. Zajeta je celota in je izpostavljanje Žebotove osebnosti le bolj okvir širše slike.

Posebnost dela je, da ni strokovno obdelana študija s sistematičnim razkrivanjem in razlaganjem zgodovinskih dejstev, ampak je predvsem razgrinjanje dokumentacije, zlasti osebnih pism, iz katerih so v samem besedilu izpisani obširni deli. Tako je knjiga odprt arhiv, iz katerega je mogoče zajeti vire za nadaljnje študije. To oznako potrjuje odsotnost nadrobne sistematizacije: besedilo je samo razdeljeno v dvanajst poglavij, vendar pa pregled olajšuje zelo natančen imenik oseb.

Ob prikazovanju Žebotovih dejavnosti se torej odpira široka panorama celotnega političnega snovanja predvsem v povojni emigraciji. Janez Arnež nas vodi po njej z razgrinjanjem pism in drugih virov, ki jih tako prizadevno zbira, ter z njihovim povezovanjem in svojimi poglobljenimi razlagami. Iz vsega je mogoče izluščiti dosti napotkov za razumevanje takratnega splošnega dogajanja in tudi kakšen nauk za prihodnost.

Pri branju ali prelistavanju knjige se bo komu zbudila vest, ko bo videl silo notranjega vzgona Cirila Žebota za delo in žrtve v splošno korist. Ob skušnjavah po lagodnosti in naveličanosti so njegovi zgledi ognjevitosti lahko za nas koristna spobuda.

Morda se bo ob branju zbudila misel, da velika vnema za dobre namene vendar ne sme preraščati v pretirano zagnanost. To lahko zbuja slutnjo o želji po osebnem uveljavljanju. Voditelj dobiva legitimnost samo s takim delom, ki je odzivno v širšem okolju.

Odnosi med političnimi dejavniki v vojni in povojni dobi, ki jih razgalja pričujoče delo, uče o nujni potrebnosti dogovorjenega nastopanja. Taktične pobude in vsebinske zamisli je treba usklajevati kljub značajskim posebnostim in različni skupinski pripadnosti ter vse delovanje podrejati skupnim daljnjim ciljem. Partikularizmi se morajo prilagajati dejavnikom z večjo ali množveno legitimiteto.

Pri delu za skupno dobro je res potrebno tudi taktiziranje, saj je politika umetnost možnega. Vendar se je treba ogibati približevanju roba, ki ga razglašana in sprejeta načelnost ne dopušča prestopati. Preozko razumljeno spoštovanje načel je res lahko neživljenjsko ali zapelje v fanatizem, na drugi strani pa preveč drzno popuščanje v trenutnih taktičnih potezah kaže vsaj na nepremišljenost in se dostikrat konča s polomom.

Za emigracijo je mogoče izluščiti tudi opozorilo, da je za njeno politično vplivnost potrebna tudi širša in globlja kulturna podlaga. Delo v politiki se utrjuje po duhovnem oblikovanju ljudi, ki delo vodijo ali podpirajo, njegova smotrnost pa se razjasnjuje s temeljitim, tudi strokovnim preučevanjem razmer in možnosti. Politično voditeljsko jedro mora rasti iz osveščene baze, oblikovane po družbenem in duhovnem kulturnem prizadevanju.

Knjiga, ki je dokaz avtorjevega neutrudnega prizadevanja, daje širok pregled zgodovinskega dogajanja, s tem obilo snovi strokovnjakom za znanstveno obravnavanje, vsem pa nagibe hvaležnosti osebam, ki so v hudih razmerah kljub osebnim in zunanjim omejitvam sprejemale odgovornost za reševanje narodne celote in njenega begunskega dela.

Božidar Fink

Odšli so

PROFESOR DR. MILAN KOMAR

V petek, 20. januarja je po hudi bolezni odšel v večnost **prof. dr. Milan Komar**, *Komendator reda sv. Gregorija Velikega* in *Častni senator Ljubljanske univerze*.

Rojen je bil v Ljubljani 4. junija leta 1921 kot sin primorskih beguncev. Po končani

gimnaziji se je odločil za študij prava. Vse skozi pa se je zanimal za filozofijo. V tej stroki je nanj močno vplival **dr. Aleš Ušeničnik**. Zbiral se je v krogu Mladcev, ki jih je vodil **prof. Ernest Tomc**. Med vojsko je bil urednik mladčevskega lista *Mi mladi borci*.

Študij prava je dokončal leta 1943 na pravni fakulteti v Turinu. Promoviral je kot dr. prava s tezo »Pravična vojna pri Vitoriji in Suarezu.«

Zaradi komunizma, ki je zavladal v Sloveniji, se je podal na begunsko pot in si izbral Argentino kot svoj drugi dom.

Kmalu je pričel poučevati na Instituto de Cultura Religiosa Superior grščino in filozofsko antropologijo. Poučeval je tudi klasične jezike na profesoratu. Ko se je ustanovila težko pričakovana katoliška univerza, so ga poklicali za profesorja antične filozofije. Kmalu pa je postal redni profesor moderne filozofije.

Njemu gre zasluga, da je vzgojil vrsto katoliških izobražencev.

Prof. dr. Milan Komar je bil znan kot vodja številnih tečajev za profesionalce in tudi za splošno publiko tako med Argentinci kot v naši skupnosti.

Bil je eden izmed ustanovnih članov Slovenske kulturne akcije. V naši organizaciji je prva leta veliko sodeloval s predavanji in članki v **Meddobju**; pozneje pa so mu številne poklicne obveznosti onemogočale tako pogosto, vendar kadar je imel nekaj časa na razpolago, se je z veseljem in odgovornostjo odzval vabilom za sodelovanje.

V okviru SKA je izšla knjiga *Pot iz mrtvila*, pozneje pa ponatis te knjige v Sloveniji, ko je ta že bila samostojna. Njegovi članki so bili zelo zaželeni v Sloveniji v novem obdobju demokratizacije. Pri žaložbi Družine sta izšli dve njegovi knjigi: *Iz dolge vigilije* in *Razmišljanja ob razgovorih*.

V Svobodni Sloveniji je med drugimi prispevki objavil *Škofjeloške sonete*.

Izdal je tudi v španščini dve pomembni deli: *Orden y misterio* (Red in skrivnost) in ob 50-letnici vzgojnega delovanja *Vida Ilena de sentido* (Življenje polno smisla).

Z veliko žalostjo so slovenski rojaki in argentinski prijatelji prejeli žalostno novico o njegovi smrti. Pogrebne maše se je udeležilo veliko rojakov. Pri krsti v cerkvi se je od njega poslovilo nekaj argentinskih obiskovalcev njegovih tečajev. Od Slovencev pa je spregovoril poslovilne besede predsednik Karapachajskega doma in obiskovalec njegovih tečajev prof. Franci Žnidar. Na pogrebni maši se je v imenu SKA poslovila od ustanovnega, zvestega člana in sodelovalca, nje predsednica s sledečimi mislimi:

»Poslavljam se od velikega Slovenca, briljantnega intelektualca in prodornega filozofa.

Dragi dr. Milan Komar!

Tedne pred Vašim odhodom Vam je ljubljanska univerza izkazala svoje priznanje, ko Vas je imenovala za častnega senatorja te stolice intelektualnega duha.

S svojim vsestranskim poznanjem kot filozof najgloblje problematike človeka ste jo razsvetljevali v duhu krščanske miselnosti ter posredovali te misli bližnjim. Bili ste eden izmed prvih, ki ste pri naši organizaciji objavili svoje filozofske in sociološke poglede v pomembni knjigi »Pot iz mrtvila«. Z izrednimi talenti, s katerimi vas je Vsemogočni obdaril, ste obogatili Argentino, slovensko zdomstvo in Vam tako ljubljeno Slovenijo, po kateri ste hrepeneli kot el Cid Campeador v izgnanstvu. Bili ste filozof, pisatelj, pesnik in predavatelj.

Božja Previdnost Vas je kot begunca pripeljala v to sončno deželo pod Južnim križem in s tem je naše zdomstvo bilo obdarjeno.

Bili ste eden izmed stebrov Slovenske kulturne akcije. Že od samega pričetka, kolikor Vam je čas dopuščal ob vašem aktivnem delu, ste stalno sodelovali s svojim bistrim, jasnim in kreativnim mišljenjem v govorih in pisani besedi.

Sedaj ste pri Resnici, katero ste toliko ljubili. Bog naj vam bogato povrne za vse intelektualne bisere, ki ste jih podarili Slovenski kulturni akciji in naši skupnosti. Vašim dragim pa naj da tolažbo ob teh težkih žalostnih trenutkih. «

Dr. Milan Komar si ji želel počivati v slovenski zemlji.

Družina mu je to poslednjo željo izpolnila. 12. septembra je bil pokopan na ljubljanskih Žalah. Mašo je daroval ljubljanski pomožni škof Anton Jamnik. Udeležba na tem pogrebu je bila množična in številni predstavniki raznih ustanov so se tudi od njega poslovili, med njimi akademik Zorko Simčič v imenu prijateljev in prof. Tomaž Debevec v imenu Komarjevih slušateljev v Carapachayu. Med pogrebno mašo je bilo ljudsko petje; po obhajilu pa je baritonist inž. Marko Fink občuteno zapel trenutku primerno pesem.

ZAPUSTILA NAS JE NAŠA PRIJATELJICA PESNICA MILENA MERLAK DETELA

Velika žalost nas je objela, ko smo prejeli brzojavko od Leva Detela z žalostno novico: »Z bolečino v srcu sporočamo, da nas je popolnoma nepričakovano 3. avgusta 2006 v 71. letu zapustila naša ljubljena

žena, mama, tašča in babi Milena Merlak Detela, pesnica in pisateljica. V nas si z ljubeznijo zasejala semena dobrega in lepega. Praznina, ki je nastala, se ne da zapolniti. «

Pokop z žaro je bil v najožjem družinskem krogu v torek, 29. avgusta, na pokopališču v Aspernu na Dunaju.

Nekaj tednov pred tem nam je njen mož pisatelj Lev Detela poslal občutene in globoke pesmi, posvečene prav njej za objavo v Meddobju. Milena Merlak por. Detela se je rodila v Ljubljani 9. novembra 1935. leta. Študirala je primerjalno književnost in psihologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Želja po svobodi jo je

vodila v Avstrijo leta 1960, kjer si je ustvarila svoj dom na tujem. Pisala je v nemškem in v slovenskem jeziku. Njena lirika je zajemala predvsem zdomska in bivanjska vprašanja; uporabljala je tudi avantgardna izrazna sredstva in bila na tekočem v svetu modernega literarnega izražanja. Svoje pesmi in prozo je objavljala v Sloveniji, Avstriji, Nemčiji, Trstu in pri Slovenski kulturni akciji v Argentini. Njene prispevke je zaslediti v različnih revijah kot na pr. **Mladika** in mednarodnih antologijah. Izdala je vrsto pesniških zbirk: **Sodba od spodaj** (Trst, 1964); **Beseda brez besede** (London, 1968); **Zimzelene luči** (Trst, 1976); knjigo **Kaj je povedala noč** (Celovec, 1985) skupaj z možem, izšla je trojezično: v slovensščini, nemščini in angleščini; Die zehnte Tochter pa samo v nemščini. Med moderno prozo, predvsem v obliki črtic je publicirala **Skrivnost drevesa**, ki je izšla v Londonu leta 1969. V njeni liriki odseva predvsem zdomska, bivanjska in religiozna tematika.

Prejela je vrsto literarnih nagrad, med drugimi na literarnih natečajih Mladike v Trstu (v letih 1973, 1975 in 1979; leta 1979 pa avstrijsko nagrado Theodorja Kornerja.

Že prva leta, ko sta se z možem naselila v Avstriji, sta postala člana Slovenske kulturne akcije in aktivno sodelovala s svojimi prispevki, kljub velikemu literarnemu delu, ki sta ga imela.

Člani SKA izrekajo globoko sožalje možu in sinovom, se zahvaljujejo za vse bogate literarne prispevke, s katerimi je obogatila naše izdaje, za prijateljstvo, zvestobo; in prosimo Boga, naj ji stotero poplača vse dobro, ki ga je naredila v življenju.

Kulturni večeri

I. KULTURNI VEČER

OBISK IN PREDAVANJE MINISTRA ZA ŠOLSTVO IN ŠPOR DR. MILANA ZVERA: "AKTUALNE RAZMERE V SLOVENIJI"

Slovenska kulturna akcija je pričela letošnjo sezono predavanj z izrednim in tehtnim predavanjem ministra za šolstvo in šport Republike Slovenije dr. Milana Zvera. Uvodne besede in koordinacija večera sta bili na skrbi predsednice SKA dr. Katice Cukjati.

Težko bi si zamislili lepši in bolj kvaliteten kulturni večer za začetek letošnjega delovanja naše organizacije. Čeprav je minister Zver imel natrpan program v teh skopo odmerjenih dneh svojega bivanja v Argentini, si je izbral čas, da se je odzval vabilu SKA in pripravil predavanje na temo "Aktualne razmere v Sloveniji".

Ob številni in izbrani publiku v soboto, 11. marca ob devetih zvečer, smo pričeli s programom v mali dvorani Slovenske hiše. Večer je otvorila s pozdravnimi besedami predsednica SKA dr. Katice Cukjati. Pozdravila je ministra dr. Milana Zvera in šefa kabineta ministra Zvera Petra Debeljaka. Visoke goste je spremljal v zastopstvu veleposlaništva Republike Slovenije Igor Šef. Predsednica SKA je po pozdravih sintetično opisala pestro delovanje ministra kot znanstvenika, publicista in politika. Nato je dr. Milan Zver pričel s svojim pre-

davanjem. Minister dr. Zver je govoril prosto; njegove misli so bile sproščene, utemeljene, jasne, nepristranske z globokim in temeljitim poznanjem slovenske gospodarske in politične situacije.

Paleta tem, ki jih je nanizal predavatelj, je bila široka: pokojnine, proizvodnja, konkurenčnost na gospodarskih trgih, vloga sindikatov, situacija različnih industrij, obdavčenje, finančna politika, primerjave z ostalimi evropskimi državami itd. Kar se šolskega področja tiče, nam je minister predstavil svoje misli in zaključke o osnovnih privatnih in verskih šolah, kvaliteta srednjih šol, problematika slovenske univerze v okviru evropskega kulturnega sveta, državni proračun za vzgojo itd. Pri večini analiz je predavatelj vzpostavil primerjave z ostalimi državami v Evropski Uniji. Publika je navdušeno in z zanimanjem sledila izvajanjem. Ob koncu, ko je dr. Milan Zver podal svoje misli in poglede na slovensko stvarnost, nje spremembe, zakonodajne projekte o radikalnih spremembah. Sledil je razgovor s poslušalci. Minister je odgovarjal na mnoga vprašanja prepričljivo in načelno. Debata je tekla o političnih in gospodarskih problemih, končala pa se je z globljimi vprašanji in pripombami o pomanjkanju prave družinske in šolske vzgoje, o iskanju pristinih vrednot, o tragičnih posledicah sekularizacije, o vlogi krščanske vzgoje, o pomanjkanju narodne zavestnosti itd.

Tako predavanje kot zaključke razgovora je publika nagradila z močnim aplavzom.

Po zaključku uradnega dela so obiskovalci tega večera v osebnih razgovorih z ministrom dr. Zverom še stavili vprašanja in pripombe.

S tega večera smo se vračali domov obnovljeni z informacijami, optimistično razpoloženi in v upanju, da je Slovenija na pravi poti.

II. KULTURNI VEČER

PREDAVANJE DR. DARKA SUŠTERŠIČA O JEZUITSKIH MISIJONIH MED GVARANIJCI: ARHITEKTURA IN LIKOVNA UMETNOST

V soboto 8. julija je v mali dvorani v Slovenski hiši dr. Darko Šušteršič predaval na zgoraj imenovano temo.

Uvodne besede v slovenščini in kastiljščini je podala vodja likovnega odseka prof. Andrejka Dolinar Hrovat.

Predavanje je bilo nadyse kvalitetno. Za obiskovalce tega večera je bilo povsem razumljivo, da bo tako.

Dr. Darko Šušteršič je aktiven član CONICETA na področju raziskovanja jezuitsko-gvaranijske kulture. V zvezi s to temo je direktor vrste projektov. Stalno sodeluje na raznih kongresih, konferencah in simpozijih, tako v Argentini kot v Brazilu, Boliviji, Ekvadorju, na španski ambasadi, itd.

Predavanje je bilo v kastiljščini. Tako je bil točen naslov: *"Las misiones jesuíticas guaraníes: arquitectura y artes plásticas"*. Izvajanje predavatelja je bilo sproščeno, zanimivo in iz vsakega stavka je sijala ljubezen, ki jo čuti do svoje stroke. V vseh podtemah se je zrcalilo globoko obvladovanje tematike iz vseh zornih kotov. Tematika je vsebovala več področij, ki so se med sabo prepletali: zgodovina, sociologija, umetnost, religioznost, folklor, tradicija, itd.

Vse nam je predavatelj še bolj približal z diapozitivi, katerih ima precej na razpolago, kajti največ študijev dela kar na terenu, kjer so jezuitski templji ali njih ostanki.

Tema je bila sama na sebi precej umetniško tehničnega značaja, kjer je bilo mnogo govora o arhitekturi, toda predavatelj je s pomočjo skioptičnih slik in s svojim poljudnem podajanjem tematiko približal publikli.

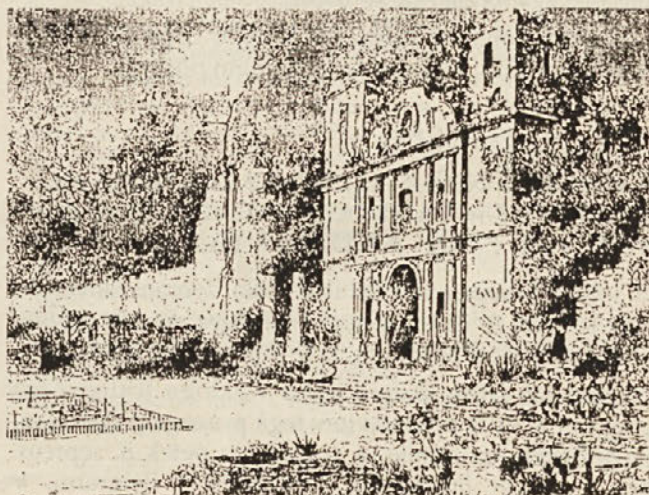
Raziskovanja o gradnji jezuitski templjev se vršijo na področju, kjer so takrat bili jezuitski misijoni: to je argentinska Mesopotamija, del province Chaco, manjši del jugozahodnega Brazila, Paragvaja in okraja Moxos in Chiquitos, ki sedaj pripadata Boliviji.

Razložil je, do katere mere je vplival na arhitekturo evropski stil gradnje in kako pretežno gvaranijski način konstrukcije, katero so jezuiti priključili in izpopolnili.

Značilnost domače arhitekture je bila v tem, da se je najprej postavil strop iz "kahelc", katerega so držali pokonci debeli hlodi, pozneje pa so naredili stene tudi iz lesa.

Podal je tudi zgodovinski okvir, ki je igral važno vlogo pri uničenju te kulture: napadi iz sedanjega Brazila s strani "bandeirantes", liberalni kraljevi ministri v Španiji, ki so končno skupaj s portugalskimi intriganti dosegli izgon jezuitskega reda. Poudaril je vlogo jezuitov pri vzgoji Gvaranijcev, pri dopolnjevanju njihove umetnostne sposobnosti v glasbi in upodobitvah, itd.

Po izgonu jezuitov so jih nadomestili drugi redovi, ki pa niso znali ali pa si niso mogli pridobiti naklonjenosti Gvaranijcev. Španske civilne oblasti jim niso nudile potrebne podpore in pomoči, tako da so bili izpostavljeni napadom in tisti, ki niso bili zaslužjeni, so se porazgubili po pragozdu.

Po eni strani so jezuiti v svojih misijonih zapustili sledeče evangelizacije, po drugi strani pa so cerkve ostale zapuščene, nekatere požgane, druge je zob časa in naravnih meteoroloških pojavov oškodoval.

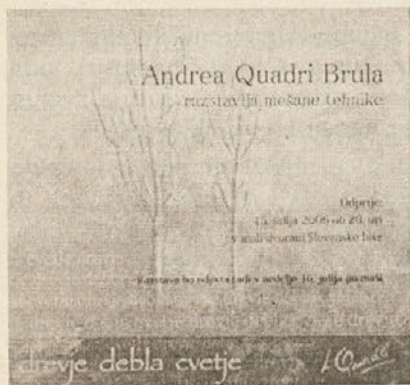
Po tako zanimivem predavanju je sledila vrsta vprašanj s strani publike.

Obiskovalci večera so tudi imeli priložnost kupiti že drugo izdajo knjige, ki jo je napisal predavatelj in ki nosi naslov: "Templos Jesuíticos Guaraníes", katera je zanimiva za arhitekta, zgodovinarje, umetnike, sociologe in še za marsikoga.

Škoda, da ni bilo na tem večeru večje število mlajših, saj je ta tema tesno povezano z argentinsko preteklostjo.

III. KULTURNI VEČER

RAZSTAVA »DREVJE – DEBLA – CVETJE« ANDREA QUADRI BRULA

Prvi letošnji večer s področja likovne umenosti je bila samostojna razstava, ki jo je imela **Andrea Quadri Brula** v mali dvorani Slovenske hiše v soboto, 15. julija ob 20. uri.

Ob polni dvorani je prof. **Andrejka Dolinar Hrovat**

pozdravila navzoče in predstavila umetnico. Omenila je njene študije, samostojne in skupinske razstave ter prejeta priznanja. Omenila je tudi Quadrino delo kot raziskovalka in pokazala njeno izdajo knjige: "Creación artística y legislación: notas para Artistas Visuales sobre la Ley Argentina de Propiedad Intelectual."

Obiskovalci te razstave so se srečali res s slikami, ki so predstavljale nekaj svojskega in originalnega. Poleg umetniškega učinka imajo te slike vedno neko vsebino, ki vodi k razmišljanju in poglobljanju. Po predstavitvi je slikarka opisala tematiko in tehniko svojih slik, nakar so sledila še vprašanja iz publike.

Ta večer je razstavljala 35 slik mešane tehnike. Na vseh slikah je navzoča narava: drevje, debela, cvetje...

Razstava je bila prav tako lepo obiskana naslednji dan v nedeljo.

Obiskali so jo tudi v soboto popoldne dijaki Srednješolskega tečaja Marko Bajuk.

Obetajoči umetnici želimo še mnogo uspehov na številnih poročjih, katerim se tako vneto posveča.

IV. KULTURNI VEČER

KONCERT NIÑOS Y JOVENES CANTORES DE BARILOCHE in CAMERATA NATIVITATIS pod vodstvom PROF. ANDREJA JANA

V soboto 9. septembra je bil v veliki dvorani Slovenske hiše koncert že nam znanega *bariloškega zbora in glasbene skupine Camerata Nativitatis*, ki se je pridružila turneji.

Nastop teh dveh skupin je bil v sklopu tridnevnega programa. Prva predstavitev tega pravega praznovanja pesniške harmonije se je pričel v petek 8. septembra v cerkvi *Inmaculada Concepción* v Belgranu. V

ki nas po šestih letih ponovno obišče, ter *Camerata Nativitatis*. Na programu, ki ga imate v rokah, je jasno prikazan nocojšnji repertoar. Prof. **Andrej Jan** si ji prav posebno izbral dan, to je današnji, da je razveselil slovensko skupnost v Buenos Airesu s svojim zborom pod tako strokovno taktirko. Imamo ta večer med nami priznanga zborovodjo, muzikalno izredno izobraženega profesorja, avtorja knjige o Gallusu, komponista najrazličnejših skladb od motetov do requiema, kantat itd. V prof. **Andreju Janu** in v pevski poti nastopajočih imamo zagotovilo, da bo ta nastop umetniško izredno kvaliteten."

Prvi del programa je vseboval baročne sakralne skladbe *Iacoba Gallusa - Jakoba Petelina* (1550 - 1591).

Zapeli so sledeče Gallusove skladbe: *Laus et perennis gloria, Angelus Domini descendit, Ave Maria, Ascendit Deus in iubilatione, Mirabile mysterium, Dicunt infantes, Ecce concipies et paries, Subsannatores, Stetit Iesus in medio, Repleti sunt omnes, Fratres, iam non estis, Exsultate Deo.*

V drugem delu programa pa so harmonično in doživeto zapeli v spremljavi Camerate Nativitatis (z violino, violo, violončelom in harmonijem) naslednje kompozicije. *Laudate Dominum* (anonimna skladba iz jezuitskega misijona Chiquitos), *Tantum ergo* (Domenico Zipoli - 1688-1726), *Euge serve bone* (anonimna iz Chiquitos), *Cantemus Domino* (Manuel Dias de Oliveira - 1735 - 1813). Sledila je božična kantata, katere komponist je prof. **Andrej Jan**, s sledečimi pesmimi: V začetku je bila beseda, *Oznanjenje, Moja duša oznanja božjo veličino, Hodi, hodi Devica Marija, Kako lep večer!, Otrok se rodi v Betlehemu, Zakaj se je življenje razodelo.*

Ta glasbeni večer je bil večer harmonije, občutene religioznosti, spokojnosti. Številna publika je nagradila z močnimi avplavzi uspešno mojstrsko izvajanje in novosti pri sestavi zbora.

Po koncertu je sledila zakuska in priložnost za klepet, saj smo tudi po dolgem času lahko pokramljali z **Andrejevo mamo Zdenko Jan**, ki ga je spremljala na tej turneji.

V. KULTURNI VEČER

KOCBEK V NOVI LUČI

5. kulturni večer je bil v običajnih prostorih v soboto 28. oktobra 2006.

Predavanje je bilo najavljeno kot *Kocbek v novi luči*.

Pričakovali smo, da udeležba poslušalcev ne bo masovna, pa da mladih sploh ne bo, ker jih zgodovina naše polpreteklosti (ne njihove) - ne zanima. Res je

bilo tako. Tiste pa, ki smo vse to doživeli, nas ta tematika še zmeraj zagrabi.

Po zamisli večera bi moral najprej spregovoriti **Tine Debeljak** - in sicer na temo, kako gleda politična emigracija na Kocbeka, na njegovo vlogo v naši prelomni dobi. Zakasnil se je (v Liniersu vse zabasano, ni mogel naprej), zato je **prof. Andrejka Dolinar** pozdravila navzoče, se opravičila za zamudo ter dala besedo **prof. Vinku Rodetu**.

Glavni del predavanja je slonel na člankih *Zbornika o Kocbeku, Globoko zgoraj* (izd. Revija 2000), posebno pa na članku **dr. Tineta Hribarja** Kocbekovo očiščenje. Avtor na drobno podaja dramatičen, težaven proces Kocbekovega zorenja, ki ga končno privede do spovedne izpovedi, do kesanja in obžalovanja svojega sopotništva s komunisti. Zanimivo v tem procesu je to, da mu je bil duhovni vodja na tej poti ne njegov spovednik, ampak prijatelj - narodnjak **Boris Pahor**. On je dal pobudo za intervju, potem ga je spremljal, spominjal, opominjal in ga tudi uravnaval v pravo smer. Tako je nastal dokument: *Edvard Kocbek, pričevalec našega časa* (Zaliv, 1975), ki pomeni prelom z zaroto molka o usodi domobrancev, razkrije tudi okoliščine, v katerih je podpisal Dolomitsko izjavo.

Medtem je prišel koreferent in podal (prosto) svojo temo: Kakšno je bilo gledanje SPE na Kocbeka. Omenil je, kdo vse so pisali in razpravljali o njem, od Franceta Papeža, Ruda Jurčeca, dr. Tineta Debeljak do dr. Milana Komarja, ki je o njem imel cel ciklus predavanj.

V debati je bilo izraženo, da pravzaprav ni nove luči v temi Kocbek. Meni se zdi, da je! Namreč, da ga moramo odslej ocenjevati v luči izpovedi, ki se mu je zapisala 9. februarja 1976 (dr. Tine Hribar): »Najbridkejše ure v mojem življenju. Prvič v življenju mi je iz globine žal, da sem se rodil kot Slovenec in prvič po tridesetih letih mi je postalo iz vseh vlaken mojega človeka žal, da sem se odločil za partizanstvo. Komunistem je resnično satanko maščevalna in infernalna sila« (Zbornik str. 150).

Strašno spoznanje o sebi in svojem času, pozno, prepozno obžalovanje svoje zmote; zlo je bilo storjeno, utopija zavožena in povožena - in prav on je pomagal s svojim pisanjem, da je postala mit. Zato ne more mimo priznanja resnice o partizanstvu. Takole 6. 5. 1975: »Vedno bolj ugotavjam, kako se Tovarišija in Listina spreminjata v nekakšen artistski doživljaj mojega sicer avtentičnega partizanstva in kako bo šele celotna življenjska izpoved uravnotežila moje izkustvo.« Ali drugače. Omenjena spisa sta leposlovje, ne zgodovinski dokument.

Dr. Hribar postavi tezo, da je Kocbek s svojim pričevanjem v 70-tih letih sprožil proces očiščenja tudi v slovenskem narodu: proces detravmatizacije, kritiko režima, demokratizacije in naposled sesutje sistema. Če to drži, se Kocbek ponovno prikaže kot ključna oseba, - a zdaj na poti resnične osvoboditve. To je tista nova luč.

Vir

VI. KULTURNI VEČER

RAZSTAVA LIKOVNE UMETNICE IRENE ŽUŽEK

(25. novembra 2006)

Takole jo je predstavila vodja likovnega odseka Andrejka Dolinar:

Pozdravljeni!

V imenu likovnega odseka Slovenske kulturne akcije, vas lepo pozdravljam!

Na današnjem kulturnem večeru razstavlja Irena Žužek. To je prva samostojna razstava Irene pod okriljem SKA.

Ime razstave je "Trenutki spokojnosti" To so tisti trenutki ko se slikar sreča s seboj in prav v tistih trenutkih ustvarja.

IRENA ŽUŽEK, je diplomirala na buenosaireski univerzi kot grafična oblikovalka

Izpopolnjevala se je (z navzočim) umetnikom Heribertom Zorrilla.

Obiskala je mnogo tečajev splošne umetnostne zgodovine.

Razstavlja samostojno in skupinsko od leta 2001 in prejela je več nagrad in priznanj.

Razstavljala je večkrat v Slovenski hiši, v Galeriji de "Las Naciones", v Salonih SAAP (društvo argentinskih likovnih umetnikov).

BELEŽKA V DNEVNIKU ZA 15.5.06

Ob pol petih je odpeljal vlak z Ezeize. Grem na predstavitev dveh knjig: *Branka Mozetiča* in *Antologije*. Vabi naše veleposlaništvo. Žene me radovednost.

Predstavitev res nekaj posebnega! Lokal - Centro Cultural de la Cooperación - je menda sedež levice. Vse zelo dobro organizirano (ne vem, po kom). Vse je lepo poteklo. Povečini sami neznani ljudje, tako iz založbe - Gog in Magog - kot tudi s katedre slovanskih književnosti iz UBA. Poznal le ljudi z veleposlaništva in lektorico. Nastop - pozdravniki - **Jane Strgar**, kot vedno, eleganten in simpatičen.

Podajanja besedil brezhibna, tako v originalih kot v prevodih: Branko Mozetič, Mojca Jesenovec, Damjan Ahlin, drugih nisem poznal. Oba vložka **Corellija** - odlična in na mestu. Kupil sem obe knjigi, cena res zmerana.

Pripis 2.9.06

Oprostite se moram za tako nepopolno poročilo. Si pač nisem zapisal - ničesar. Po spominu le še tole: da je po kulturnem programu sledila zakuska za vse navzoče (ki nas ni bilo malo) in zanimiva družabnost; to z »blagoslovom« veleposlaništva.

Knjigi imam pred sabo : izdaja je cenena a lična, oprema standardizirana. *Antologija slovenske sodobne poezije (Poesía Eslovena Contemporánea - Antología)* predstavi 12 pesnikov in tri pesnice - na 161 straneh. Uvodno študijo je napisal **Marko Jenšterle**. Knjiga vsebuje samo prevode v kastiljščino, ni originalov; prevajalci niso navedeni. Nastopajoči so razporejeni kronološko: prvi je Dane Zajc, kot najstarejši (1929 - 2005), zadnji pa Gregor Podlogar, rojen 1974. Med tema letnicama pa so naslednji : Svetlana Makarovič, Tomaž Šalamun, Milan Jesih, Iztok Osojnik, Tone Škrjanec, Brane Mozetič, Vida Mokrin - Pauver, Alojz Ihan, Aleš Debeljak, Uroš Zupan, Peter Smolič, Taja Kramberger in Primož Čučnik. Avtorje spremlja tudi kratek curriculum vitae. Knjižica Metulji / Mariposas Braneta Mozetiča nam predstavi 95 pesmi (samo oštevilčene) v slovenščini in kastiljščini. Prevode je oskrbela Marjeta Drobnič.

Obe knjigi sta bili deležni subvencije Ministrstva za Kulturo Republike Slovenije in Fundacije Trubar.

Vinko Rode

V salonih bienale moronske Univerze, kjer je bila leta 2004 nagrajena s posebno pohvalo.

V galeriji Loft Espacio Alfa, kjer je bila istega leta deležna tretje nagrade.

V Sloveniji je tudi že večkrat razstavljal:

Leta 2004, pod okriljem Slovenskega svetovnega kongresa in v galeriji Commerce

Leta 2005, v Zavodu Sv. Stanislava v Šentvidu.

Leta 2006, v knjižnici Jožeta Mazorca v Fužinah in v Tinjah v galeriji Sodalitas.

Citat Nuše Podgornik umetnostne kritičarke: (izvleček)

Da umetnica uživa ob mešanju barv, je čutiti v vseh njenih delih. Kolorit zna poiskati, izzvati in mu dodeliti prostor. "Vsaka barva svoje mesto najde" pravi, zato se jih tudi ne boji uporabljati in poskrbi, da so ji vedno vse na razpolago.

Četudi se slikarka ne navdihuje v naravi, svojim delom vseeno poišče naravi ter razpoloženju ustrezen naslov. Njena dela so iskrivo iskrena, svobodna, fluidna, prosojna, domiselna in temperamentalna. Čutiti je, da izhajajo iz nekega drugega časa, sicer istega po številu, zavezanega slovenskemu jeziku in tradiciji, v stiku s kulturo oddaljene Slovenije, pa vendar v primežu življenjskega sloga fizičnega bivanja, preplavljenega z zgodovino prostora, kjer živi, s prednostjo njegove umetnosti in kulturne dediščine.

Občutljivost za poetiko poteze, barve besede, zvočnosti, svetlobe in temine ter neobremenjenosti s sodobnimi trendi dekonstrukcije slike, vodijo mlado slikarko na komaj začetni a že zelo plodni ustvarjalni poti med Buenos Airesom, Barilochem in Ljubljano.

Crítica de Heriberto Zorrilla para la muestra del Centro Cultural San Martín (Mayo de 2003)

Concebir el cuadro como un proceso, un fluir, durante el cual el artista se encuentra ante el compromiso de elegir, de tomar decisiones, de hacer y sentir en sincronía, de ser capaz de asumir el riesgo que significa el ejercicio de esa libertad, es la actitud de Irena Žužek en su obra. Cada una de estas es la resultante de un camino sin proyecto previo, es un puro devenir.

En estos trabajos, donde se manifiesta la urgencia del gesto, nos acerca un universo sensible y personal. Pero éste no se agota en la pura gestualidad sino que avanza concretando un sentimiento, da la estructura y del espacio donde se conjugan la intuición y el conocimiento.

El cuadro es una forma abierta: El espectador cierra el círculo que abre la artista y así completa su obra.

Estar delante de cada uno de estos trabajos es estar frente a un símbolo del sentimiento humano. Acercándonos a ellos, es la búsqueda de la posibilidad de una comunicación que nos permita el descubrimiento de nuestro propio patrimonio interior y enriquecerlo.

Komentar na razstavo umetnice Irene Žužek

Na polju barve in plastične pisave lahko ustvarimo novo domišljeno realnost, od umetniškega nič, ki ga predstavlja popolna belina, umetnica izbere nekaj

plastičnih elementov, da doseže popolno izražanje – skupno govorico.

Grafizmi, znamenja, tekstura so načini branja te realnosti, ki je abstrakcija in se nekje rodi, da se pozneje spremeni, zraste in doseže svojo umirjenost na platnu. Vsi ti elementi se prepletajo v likovni realnosti, ki nas gane na vsakem delu in nam govori o nekem prejšnjem stanju stalnega gibanja, ki razodeva neki način misli in čutenja umetnice.

Iz njenih rok se izlivajo barve, ki nas spominjajo na rjavo zemljo, čisti zeleni toni, globoki oranžasti odtenki, ki kraljujejo na hladnih platnih, da se tako spopijo v metodično črto, ki prešine prostore, svobodna in spontana ter obstane v nekem prostoru molka.

Umetnica se označuje z zornega kota esencializma in te stvaritve so obdobje iskanja in raziskovanja novih grafičnih materialov, ki sintetizirajo med barvo, teksturo, ki je te oblike, in med kaligrafično črto. Čeprav so vse razstavljene slike celota, enotne ideje, je vsaka zase ločena in edinstvena, pa čeprav začrtanost linije zasvoji vsako izmed kreacij pod animičnim stanjem, ki raste in odgovarja enakemu dinamizmu, polnemu energije, ki se rojeva v notranjosti ustvarjalke.

Človek ima sposobnost utripati skupaj z materijo in povzročiti čustveno katarzo ter doseči, da stvaritev zadira sama od sebe v izmišljenih prostorih, kamor je umetnik vstopil, da bi v njih ostal, in izrazi iskanje skrivnosti lastne biti, svobodne od tehnike, ki jo uporablja pri doseganju cilja.

Čeprav so dela sad skupine elementov, ki sestavljajo likovno govorico, sta izrazito predominantna gestualnost in spontanost v stvaritvi, s katero se identificira. Je pomembno, da je kaligrafija, ki jo uporablja, včasih del gibljivosti, v drugih primerih pa sestavlja črke in besede, ki izražene na ta način, nas spominjajo na simbole, ki jih je ustvaril človek in kateri v tem primeru nam razodevajo bolj plastično obliko kot pa vsebino samo.

Na enak način kot se v stvaritvah pogled umetnika pomnoži in je v stalnem naraščanju kot naravni gib črte, ki se sedaj napoti do drugih plastičnih možnosti, da tako ustvari nove izmišljene prostore.

Skratka, z vidika abstrakcije stvaritve nam same spregovorijo in imajo lastni izraz, ki se sluti s čutili kot vitalno dejstvo. In na ta način se povzroči tisti fenomen srečanja med notranjo vizijo umetnice, preveden v obliki in pogledu drugih v ustvarjanje nove, živahne in razsvetljene atmosfere.

Prof. Tilka Močnik Papež

(Prevedla K.C.)

ODBOR SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

sporoča vsem članom, da bo meseca aprila Občni Zbor naše organizacije. Točen datum bo pravočasno objavljen v našem tisku.

Vsi člani Slovenske kulturne akcije prisrčno vabljeni!

CORREO ARGENTINO Y SUC 6 CORR. CENTRAL	TARIFA REDUCIDA CONCESION 232
	R. P. I. 201682

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. GLAS es propiedad de la Acción Cultural Eslovena. Ramón L. Falcón 4158. (1407) Buenos Aires, Argentina. Urejuje ga odbor, pod koordinacijo tajništva. Glavni urednik: Katica Cukjati. Director: la Comisión Directiva bajo la coordinación del secretario. Tisk / Impreso en: Editorial Baraga del Centro Misional Baraga, Colón 2544, (1826) Remedios de Escalada, Buenos Aires, Argentina. Izhajanje GLASA SKA denarno podpira Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.